
Kyrkomötet
Gudstjänstutskottets betänkande 2009:4

Uppvärdering av bikten

Sammanfattning

I motion 2009:8 föreslås åtgärder för att uppvärdera biktens ställning. Gudstjänstutskottet delar helt motionärernas önskan att bikten i Svenska kyrkan blir både mer känd och brukad i själavården, främst genom pastorala åtgärder på lokal nivå i verksamhetsutbud, förkunnelse och samtal.

I en pågående utredning om tystnadsplikten finns i Kyrkostyrelsens direktiv en punkt om att utredningen ska ge förslag till just sådana åtgärder, som motionen åsyftar. Främst därför föreslår utskottet att motionen avslås.

I sammanhanget betonar utskottet ett stort behov av ökad tematisk bredd i själavårdsarbetet i Svenska kyrkan. Människor som genomgått en kris eller erfarit något annat särskilt betydelsefullt kan ha behov av någon slags personligt utformad rit som hjälp att lämna det gamla bakom sig och åter se framåt.

Innehåll

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	3
Motionens förslag.....	3
Motion 2009:8 av Karl-Gunnar Svensson och Marianne Kronbäck, Uppvärdera bikten	3
Bakgrund.....	3
Utskottets överväganden.....	4

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2009:8.

Motionens förslag

Motion 2009:8 av Karl-Gunnar Svensson och Marianne Kronbäck, Uppvärdera bikten

Kyrkomötet beslutar att uppdra till Kyrkostyrelsen att komma med förslag om hur bikten kan uppvärderas i Svenska kyrkan.

Bakgrund

I 1942 års kyrkohandbok finns en ordning för Enskilt skriftermål som en liturgisk akt inom kyrkans själavård. Denna ordning är att betrakta som detsamma som det motionen benämner bikt.

I ett tidigt skede av 1968 års kyrkohandbokskommittés arbete motionerade Rune Klingert vid 1970 års kyrkomöte (Motion 1970:66) om en alternativ och förbättrad ordning för enskilt skriftermål. Beredningsutskottet instämde i mycket av motionärens synpunkter. I dess betänkande användes även ordet bikt som synonymt med enskilt skriftermål. Motionens förslag överlämnades av 1970 års kyrkomöte till 1968 års kyrkohandbokskommitté för fortsatt utredning och bearbetning.

Vid 1982 års kyrkomöte behandlades kyrkohandbokskommitténs förslag beträffande de kyrkliga handlingarna. I Motion 1982:16 föreslog Sune Garmo och biskop Bertil Werkström en ny ordning för "Enskilt skriftermål eller bikt". Någon sådan ordning hade inte föreslagits i kyrkohandbokskommitténs betänkande (SOU 1981:65). Motionens förslag antogs av kyrkomötet och därmed fanns en ordning för Enskilt skriftermål eller bikt i GO 82. Denna bearbetades sedan av 1982 års revisionsgrupp innan ny kyrkohandbok antogs 1986.

I 1986 års kyrkohandbok finns en särskild ordning kallad Bikt. Ordet skriftermål torde då ha ansetts förlegat. Det framgår av den inledande texten till själva biktordningen att det handlar om en central akt i kyrkans själavård. Bikten har således en given och tydlig plats i Den svenska kyrkohandboken och därmed också i den prästerliga själavårdsutbildningen, både på pastoralinstituten och i förekommande fortbildning.

Som motionen anger finns ett särskilt kapitel i kyrkoordningen (Kap 21) enbart ägnat åt bikten. I enlighet med t. ex. Luthers stora och lilla katekes räknar Svenska kyrkan av tradition med två sakrament; dop och nattvard. Motionärerna hänvisar till Augsburgska bekännelsens apologi artikel XIII, där "avlösningen eller boten" också kategoriseras som sakrament. I samma artikeln i Augsburgska bekännelsens apologi förs dock ett mycket öppet resonemang i fråga om sakramenten och frågan ställes om inte även bönen (även allmosan och prövningen) kunde kallas sakrament? Resonemanget avslutas på följande sätt: "Men låtom oss lämna detta. Ty ingen förståndig man torde egentligen vilja tvista om sakramentens antal och benämning, om man blott bibehåller det, som Gud befallt och som med sig har Guds löften."

Sammantaget synes bekännelseskriterierna främst vilja hävda det rätta och viktiga med att behålla bruket av avlösningen. På den punkten är motionen och bekännelseskriterierna helt överens. Biktens befriande betydelse är också enligt bekännelseskriterierna viktigare än dess kategorisering och benämning.

Bikten har en stark officiell ställning i Svenska kyrkan genom sin tydliga plats i såväl kyrkohandbok som kyrkoordning. Dess funktion och betydelse i verkligheten är en viktig del av varje församlings och prästs pastorala ansvar.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2009:8.

Gudstjänstutskottet delar helt motionärernas önskan att bikten i Svenska kyrkan blir både mer känd och mer brukad i själavårdande syfte. Där är motionens fokus. Biktens stora gåva och betydelse bekräftas av att det finns en särskilt antagen ordning för bikt i Den svenska kyrkohandboken och att bikten är föremål för ett eget kapitel i Kyrkoordning för Svenska kyrkan. Utskottet menar, att motionens goda syfte att stärka biktens ställning hellre bör främjas genom pastorala insatser än genom regleringar och benämningar. Biktens viktiga roll beror främst på dess befriande betydelse. Detta behöver betonas mera och öppet i kyrkans erbjudande, i förkunnelse och samtal.

Sedan 2008 arbetar en utredning inom Svenska kyrkan med frågan om tystnadsplikten. Kyrkostyrelsens direktiv till utredningen anger som en av uppgifterna att ”ge förslag till pastorala åtgärder i syfte att föra ut information om bikten inom Svenska kyrkan”. Detta redan givna uppdrag är ett avgörande skäl till utskottets förslag att motionen avslås.

I detta sammanhang vill utskottet framhålla även andra former för personlig själavård. Många människor som genomgått en kris eller erfarit något annat särskilt betydelsefullt kan ha behov av att markera sin nya personliga situation i ritens form. Man kan tala om en särskild övergångsrit, som kan innehålla en enskild välsignelse, ett tilltal, en personligt vald liturgisk handling, ett för personen betydelsefullt bibelord etc. I själavården finns fler perspektiv och dimensioner att ta fasta på än syndernas förlåtelse. På olika håll i Svenska kyrkan finns viktiga och goda erfarenheter av en ökad tematisk bredd i själavårdsarbetet.

Vidare nämner utskottet betydelsen av det personliga tilltalet också i ett kollektivt sammanhang. Det personliga tilltalet får ofta en själavårdande effekt. Det kan på olika sätt gestaltas i de allra flesta gudstjänster.

Uppsala den 24 september 2009

På Gudstjänstutskottets vägnar

Glenn Håkansson, ordförande

Anders Björnberg, sekreterare

Beslutande: Glenn Håkansson, ordförande, Timmy Leijen, Ulla-Britt Emanuelsson, Gun Andersson, Anna Karin Hammar, Katarina Ramnerö Ödestad, Ingegerd Flock Andersson, Gerd Johansson, Anders Åkerlund, Anna-Sara Walldén, Fredrik Nilsson, Kerstin Hesslefors Persson, Marianne Kronbäck, Christina Holmgren och Kaya Ålander.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Johan Åkesson, Anita Eiderbrant Bylund, Tommy Eriksson, Ann-Kristin Forsman, Laila Johansson, Birgit Ahlström, Ola Isacson, Lena Brolin, Ann-Christin Lind, Lars Arvidsson, Ingrid Skäremo och Ylva Wahlström.

Biskoparna Martin Lind och Caroline Krook har deltagit i utskottets överläggningar.